

กลุ่มน้ำหมักมูลสุกร บ้านป่าจี้

ส่วนที่ ๑ เนื้อหาสาระของแหล่งเรียนรู้

๑. ชื่อแหล่งเรียนรู้ : กลุ่มน้ำหมักมูลสุกร บ้านป่าจี้

๒. แนวคิด/หลักการของแหล่งเรียนรู้

เกษตรกรมีความจำเป็นต้องใช้ปุ๋ยเพื่อช่วยเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ในขณะที่ปุ๋ยเคมีมีราคาสูงขึ้น เพื่อเป็นการลดต้นทุน ลดการใช้ปุ๋ยเคมี จึงรวมกลุ่มกันเรียนรู้การทำปุ๋ยอินทรีย์ (น้ำหมักมูลสุกร) โดยเข้าอบรมกับหน่วยงานต่างๆที่เข้ามาส่งเสริม การทำน้ำหมักมูลสุกรทำได้ง่ายและส่งผลดีต่อระบบนิเวศ มีธาตุอาหารมากใช้เป็นปุ๋ยทางใบได้ดีมาก ต้านทานต่อโรค และแมลงศัตรูพืชทำให้ได้ผลผลิตมากขึ้น เพิ่มรายได้ ทั้งแบบอาชีพหลักและอาชีพเสริมให้กับสมาชิกกลุ่ม และยังช่วยแก้ปัญหากลิ่นสุกรจากฟาร์มหมูอีกด้วย

๓. ที่มาและเส้นทางการพัฒนา

ก่อน ปี พ.ศ.๒๕๕๑ ประชาชนบ้านป่าจี้ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร มีอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก รองลงมาทำสวน และปลูกพืชระยะสั้นหลังฤดูทำนา พบปัญหาการใช้สารเคมีทางการเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่จำนวนมาก ซึ่งอาจจะส่งผลต่อสุขภาพทั้งในส่วนของผู้บริโภคและผู้ผลิตในระยะยาว

พ.ศ.๒๕๕๑ ธนากรเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาพรวัว ได้จัดอบรมเกี่ยวกับการทำน้ำหมักมูลสุกร ให้ลูกค้ำของธนากร ธ.ก.ส.ในอำเภอพรวัว หมู่บ้านละ ๓ คนเป็นตัวแทนเข้าอบรมเพื่อนำไปขยายผลต่อ และในการนี้ นางศิริพร สารแก่น หนึ่งในเกษตรกรบ้านป่าจี้เข้าร่วมการอบรมด้วย จึงได้ถ่ายทอดการทำน้ำหมักมูลสุกรให้สมาชิกบ้านป่าจี้ช่วยกันทำ แล้วนำน้ำหมักมูลสุกรไปใช้ในนาข้าว เป็นปีแรก และได้จัดตั้งกลุ่มน้ำหมักมูลสุกรบ้านป่าจี้ขึ้น มีสมาชิกจำนวน ๒๐ คน เกษตรกรบางรายยังใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับน้ำหมักมูลสุกร เพราะความไม่แน่ใจ หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้วได้ เปรียบเทียบผลผลิตที่ได้ระหว่างนาข้าวที่ใช้ปุ๋ยเคมีกับนาข้าวที่ใช้น้ำหมักมูลสุกร ผลผลิตที่ได้ปริมาณใกล้เคียงกัน แต่ต้นทุนการผลิตแตกต่างกัน

พ.ศ.๒๕๕๒ เกษตรกรทำนาบ้านป่าจี้จำนวน ๔๓ รายตัดสินใจใช้น้ำหมักมูลสุกรมาใช้ทำนา ทำสวน ปลูกผักสวนครัว ผลที่ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น แมลงศัตรูพืชไม่มี คุณภาพดินดี ขายได้ราคาเพิ่มขึ้น

พ.ศ.๒๕๕๓ ธนากรเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาพรวัว ได้คัดเลือกตัวแทนเกษตรกรบ้านป่าจี้ จำนวน ๒๐ คน ไปศึกษาดูงานการทำข้าวนาโยนและการทำน้ำหมักมูลสุกรที่จังหวัดนครปฐม นางศิริพร สารแก่น เป็นหนึ่งในเกษตรกรที่ได้รับการคัดเลือกให้ไปดูงานครั้งนี้ และได้นำมาใช้ในพื้นที่นาตนเองและส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนนำน้ำหมักมูลสุกรมาใช้อย่างจริงจัง

พ.ศ.๒๕๕๔ นางศิริพร สารแก่น ได้ทำโครงการของบประมาณจากเทศบาลตำบลเวียงพรวัว จัดอบรมการทำน้ำหมักมูลสุกร เพื่อต่อยอดและขยายผลให้เกษตรกรทุกหมู่บ้านในตำบลทุ่งหลวงจำนวน ๘๕ คน เชิญวิทยากรจาก ธ.ก.ส.สาขาพรวัว มาบรรยายให้ความรู้ถึงประโยชน์การใช้น้ำหมักมูลสุกร และ นางศิริพร สารแก่น เป็นวิทยากรจากปราชญ์ชาวบ้านมาบรรยายพร้อมสาธิตขั้นตอนการทำน้ำหมักมูลสุกร

หลังจากการอบรมชาวบ้านได้ทดลองนำน้ำหมักมูลสุกรไปใช้กับพื้นที่การเกษตรของตน พบว่าน้ำหมักมูลสุกรมีประสิทธิภาพเทียบได้กับปุ๋ยเคมีแต่ การใช้ น้ำหมักมูลสุกรสามารถทำได้เองและต้นทุนต่ำกว่า จึงเกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรที่ใช้น้ำหมักมูลสุกรและมีผู้สนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้นอีก ๒๓ คน รวมเป็น ๔๓ คน มีนางศิริพร สารแก่นเป็นประธานกลุ่มโดยยึดหลักการพึ่งตนเองการพึ่งพิงปัจจัยจากภายนอกและคำนึงถึงทรัพยากร สิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นหลัก บนพื้นฐานของความสมดุล ความพอประมาณ ภายใต้อุปถัมภ์ของศูนย์วิจัยและพัฒนาข้าว

พ.ศ.๒๕๕๕ สมาชิกกลุ่มน้ำหมักมูลสุกร ได้รับเชิญจาก สำนักงานเทศบาลตำบลเวียงพร้าว ธนาคาร ธ.ก.ส.สาขาพร้าว สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอพร้าว โรงพยาบาลพร้าว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา สหกรณ์การเกษตรพร้าวจำกัด และหน่วยงานอื่นๆ เป็นวิทยากรในการให้ความรู้และสาธิต แก่สมาชิกเกษตรกรและประชาชนทั่วไปที่สนใจในการทำน้ำหมักมูลสุกร ทั้งในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอและต่างอำเภอ จนถึงปัจจุบัน

พ.ศ.๒๕๕๗ ธนาคาร ธ.ก.ส.สาขาพร้าว ได้คัดเลือกนางศิริพร สารแก่น และสมาชิกบ้านป่าจี้ จำนวน ๓ คน เป็นตัวแทนปราชญ์เกษตร เป็นวิทยากรแลกเปลี่ยนกับประเทศจีน ได้แก่ เมืองกวางโจว-พานหัว ฉินเจิ้น ฯลฯ

พ.ศ. ๒๕๕๘ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ มาเยี่ยมศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านป่าจี้ ในปีเดียวกันได้รับเกียรติบัตรปราชญ์ของแผ่นดิน ด้านเศรษฐกิจพอเพียง รางวัลที่ ๒ ของจังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ.๒๕๕๙ นำองค์ความรู้และประสบการณ์ด้านการทำน้ำหมักมูลสุกร ที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จังหวัดสงขลาและมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้รับเกียรติบัตรศูนย์จัดการปุ๋ยและดินชุมชนที่ ๒ จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้รับเกียรติบัตรแม่บ้านเกษตรกรดีเด่น ที่ ๑ จังหวัดเชียงใหม่ และได้เผยแพร่องค์ความรู้ด้านสมุนไพรพื้นบ้านในการจัดทำสื่อของนักร้องสื่อสารชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ รุ่นที่ ๑/๒๕๖๑

๔. วิธีการดำเนินงาน

๑) รวมกลุ่มเกษตรกรโดยการประชาสัมพันธ์ผ่านการประชุมประชาคมหมู่บ้านและการประชุมพบปะของเกษตรกรรายย่อยที่ได้รับผลกระทบจากการใช้ปุ๋ยเคมี เพื่อร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหา จุดแข็ง จุดอ่อนของภาคการเกษตรและร่วมกันหาแนวทางการแก้ไขปัญหา

๒) ตัวแทนกลุ่มเกษตรกรที่สมัครใจเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับเรื่องการทำน้ำหมักมูลสุกร โดยการสนับสนุนของ ธ.ก.ส.สาขาพร้าว เพื่อนำมาขยายผลแก่สมาชิกเกษตรกร

๓) จัดตั้งกลุ่มน้ำหมักมูลสุกรบ้านป่าจี้ ร่วมกันผลิตน้ำหมักมูลสุกร เพื่อนำไปใช้ในการเกษตร ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี และลดต้นทุนในการผลิต โดยจัดเวรแบ่งกันมาทำน้ำหมักมูลสุกร ที่ศูนย์การเรียนรู้ของหมู่บ้าน สัปดาห์ละ ๑ ครั้งๆละ ๑๐ คน

๔) สูตรการหมักน้ำหมักมูลสุกร ประกอบด้วย น้ำสะอาด ๒๐๐ ลิตร ต่อ มูลสุกร(จากฟาร์มเท่านั้น) ๒๐ กิโลกรัม ใช้เวลาหมัก ๒๔ ชั่วโมงก็สามารถนำไปใช้ได้แต่ถ้าต้องการความเข้มข้นน้ำหมักมูลสุกร ต้องทิ้งไว้อีก ๗๒ ชั่วโมง การใช้หมักมูลสุกรเพื่อนำไปเป็นปุ๋ยให้กับพืช เช่น ข้าว พืชผักสวนครัว จะต้องผสมน้ำสะอาดในอัตราส่วน น้ำหมักมูลสุกร ๑ ลิตร ต่อ น้ำสะอาด ๒๐ ลิตร

๕) การจำหน่ายให้กับสมาชิกลิตรละ ๕ บาท บุคคลที่สนใจ ลิตรละ ๑๐ บาท และยังแจกให้กับเกษตรกรในเขตบ้านป่าจี้ใช้ในฤดูทำนา ๒ ช่วงทำการเกษตร คือเดือน มิถุนายน และเดือนมกราคม

๖) รายได้จากการจำหน่ายน้ำหมักมูลสุกรตั้งเป็นกองทุนของกลุ่มฯ เพื่อนำไปเป็นสวัสดิการแก่สมาชิกในการเข้าอบรม ไปศึกษาดูงาน จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกัน เช่น มูลสุกร ขวดน้ำ เป็นต้น ส่วนสมาชิกจะได้รับเป็นน้ำหมักมูลสุกรนำไปใช้ในการประกอบการเกษตร

๗) มีการประชุมและการประเมินผลการใช้หมักมูลสุกรเปรียบเทียบกับกับการใช้ปุ๋ยเคมี อยู่เป็นประจำเพื่อให้เกิดความมั่นใจและนำไปขยายผลต่อกลุ่มเกษตรกรอื่น

๕. ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน

- ๑) มีการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำหมักมูลสุกร และมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น
- ๒) เกิดศูนย์เรียนรู้ด้านเกษตรปลอดภัย
- ๓) เกษตรกรสามารถลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง จากการเปรียบเทียบต้นทุนการผลิต หลังจากใช้น้ำหมักมูลสุกร พบว่า สามารถลดค่าใช้จ่ายแทนที่จะซื้อปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช จำนวน ไร่ละ ๑,๒๐๐ บาท เปรียบเทียบผลผลิตการทำนา ที่ใช้ปุ๋ยเคมีกับการใช้หมักมูลสุกร ปรากฏว่า ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น จากเดิม ๖๘๖ กิโลกรัม /ไร่ เป็น ๗๑๑ กิโลกรัม/ไร่
- ๔) ส่งผลดีต่อระบบนิเวศ และแก้ปัญหากลิ่นมูลสุกรจากฟาร์มหมู

๖. ทิศทางการพัฒนาและการขยายผล

- ๑) ขยายฐานการผลิต และการตลาดเพื่อพัฒนาช่องทางการตลาดให้ทันสมัย โดยการสร้างเพจ เป็นการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่ปลอดภัย
- ๒) เพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์โดยการจัดตั้งร้านค้าชุมชนเชื่อมโยงกับหน่วยงานองค์กรที่ให้การสนับสนุนในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ได้แก่ โรงพยาบาลพร้าว ธ.ก.ส และตลาดชุมชนเทศบาลตำบลเวียงพร้าว
- ๓) ขยายองค์ความรู้แก่ผู้ที่สนใจทั้งในระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับเครือข่ายที่มีความสนใจการทำน้ำหมักมูลสุกร

ส่วนที่ ๒ กระบวนการเรียนรู้

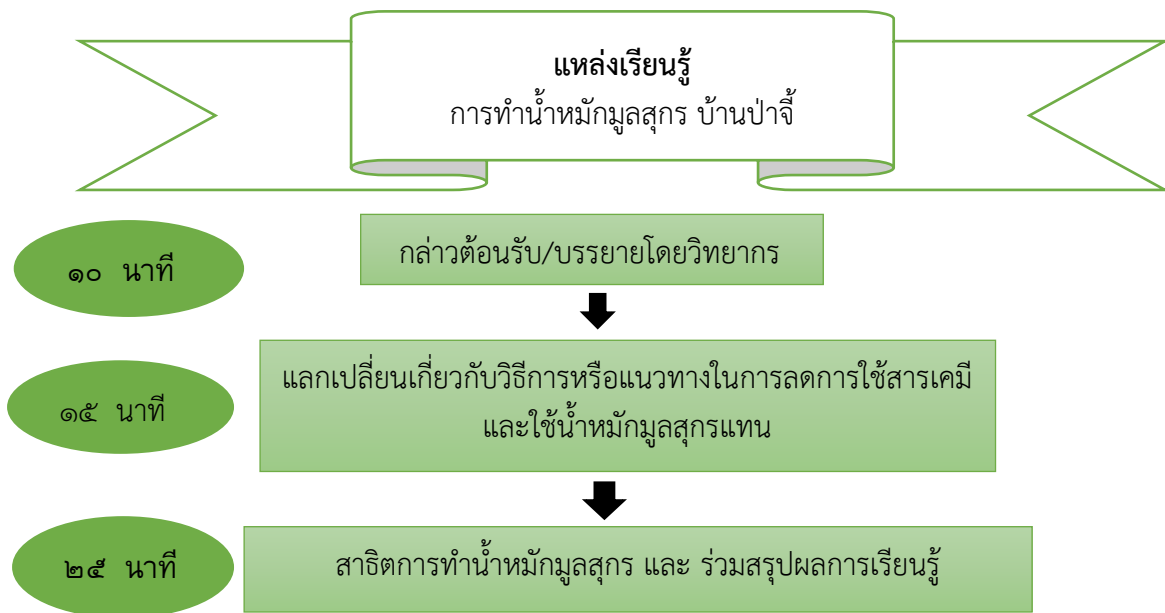
๑. วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

- ๑) ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการหรือแนวทางในการลดการใช้สารเคมี
- ๒) ให้ผู้เรียนเกิดเรียนรู้ด้านเกษตรปลอดภัยในชุมชน โดยการใช้หมักมูลสุกรลดใช้สารเคมีและลดต้นทุนในการผลิต
- ๓) ให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรและองค์ความรู้ในการจัดการให้กับชุมชนอื่นในเครือข่าย

๒. กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการสร้างการเรียนรู้ (๓๐ คน)

- ๑) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๒) สมาชิกสภาเทศบาล
- ๓) กำนัน / ผู้ใหญ่บ้าน
- ๔) พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๕) แกนนำเครือข่ายที่สนใจ

๓. กระบวนการเรียนรู้ (๕๐ นาที)

๔. รายละเอียดกระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ภายในแหล่งเรียนรู้การทำน้ำหมักมูลสุกร บ้านป่าจี้ โดยเริ่มต้นจากการกล่าวต้อนรับและบรรยายความเป็นมาของแหล่งเรียนรู้โดยวิทยากรแห่งการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนเกี่ยวกับวิธีการหรือแนวทางในการลดการใช้สารเคมีและใช้น้ำหมักมูลสุกรแทน แล้วจึงสรุปผลการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้และซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้

๕. สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบการเรียนรู้

- ๑) แผ่นพับ
- ๒) ป้ายไวนิล
- ๓) power point
- ๔) วัสดุสาธิต เช่น มูลสุกร น้ำสะอาด ถึง ๒๐๐ ลิตร ขวดบรรจุน้ำหมักมูลสุกร

๖. วิทยากรประจำแหล่งเรียนรู้

- ๑) นางศิริพร สารแก่น ปราชญ์ชาวบ้าน
- ๒) นายสมควร อะโน ปราชญ์ชาวบ้าน
- ๓) นายประสิทธิ์ บุญเรือง ปราชญ์ชาวบ้าน

๗. ภาพแหล่งเรียนรู้

